

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Jesu Sac. Theol. Professoris.
Apparatus Doctrinae Sacrae**

Archdekin, Richard

Dilingae, 1687

Caput Quartum. De Sacramentis singulis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38464

bet, quam Sacerdos in Ciborium recondit. Tum rursus pede terram pulsant, & subito corpus in abyssum concedit. His perceptis Patrem deducunt ad Collegium, & illico disparent. *Ex P. Engelgrave in prima parte Luce Evangelica, Dominica secunda post Pentecosten.*

De requisitis in Praxi ad Communionem Paschalem, vide supra in *Resol. Theol. Part. 3. Tract. 2. cap. 4.* Et in Apparatu videri potest, verbo, *Eucharistia.*

CAPUT IV.

De Sacramentis.

Q. Quid est Sacramentum?

R Esp. Est invisibilis gratiae signum visibile, ad nostram sanctificationem divinitus institutum. Aliud est enim, quod in Sacramento videmus, aliud quod in eo accipimus. Signum videmus externum, occultam vero & spiritusalem gratiam, quae res dicitur Sacramenti, accipimus.

Expos. Huius quaestiones explicatio de Sacramenti materia, forma, ministro, intentione, effectu, character, &c. fuse habetur supra *Tom. 2. Tract. 2. cap. 1. de Sacramentis in communis.*

Q. Quot sunt Sacramenta?

R Esp. Septem, quae à Christo Domino instituta, ab Apostolis tradita, & in Ecclesia Catholica semper conservata ad nos usque pervenerunt. Sunt autem haec, Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, Extrema Unctio, Ordo, Matrimonium.

Expos. Cur septem Sacramenta ad hominum salutem à Christo instituta sint, declaratur ex similitudine, quam illa habent cum rebus ad vitam corporalem conservandam & promovendam necessariis. Primum enim per Baptisma homo spiritualiter renascitur: per Confirmationem augmentum gratiae & robur spiritus additur: nutritur per Eucharistiam, juxta illud Joan. 6. *Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus:* Per Pœnitentiam sanitati restituitur. Per Extremam Unctionem peccatorum reliquiae abolerunt, gratiaque contra hostium nostrorum insidias confertur. Per Ordinem Ministris Ecclesiae potestas datur in Rep. Christiana ad munus Ecclesiasticae ritè decenterque obeunda. Per Matrimonium denique datur gratia, legitimâ conjunctione, prolis suscipiendae & in Domino educandae.

Numerus septenarius Sacramentorum defenditur contra haereticos supra *Tom. 1. in Contr. Part. 1. Tract. 2. cap. ult.*

Q. Quare Sacramenta veneranda, & summo in pretio habenda sunt?

R Esp. Primum quidem, quia à Deo & Christo Domino in lege nova instituta: deinde, quia gratiam Dei nobis necessariam, eamque uberrimam non modò significant, verum etiam seu vasa quaedam sacra divini spiritus continent, & ritè suscipientibus conferunt: ad haec, quoniam adversus peccatum praesentissima sunt remedia, seu divina medicamenta nostri Samaritani: Postremo, quia bonis gratiam habentibus, eam ipsam conservant, augent, amplificant.

Q. Cur Sacramentis caeremonia solennes & Ecclesiastica adhibentur?

R Esp. Multis profectò & gravibus de causis. Primum, ut Sacramentorum administrationem spectantes admonerentur, nihil hic profanum, sed arcana

quaedam, & divinis plena mysteriis geri, quae singularem reverentiam exigant: Deinde, ut ad Sacramenta ipsa accedentibus cultum promovent interiorum, quem Deus praecipue postulat, & cuius veluti signa, Testimonia & exercitia sint caeremoniae. Praeterea, ut Sacramenta ministrantibus majori cum dignitate & fructu morum suum obeant, dum veteris Ecclesiae institutis, Sanctorumque Patrum vestigiis fideliter inhaerent. Constat etenim huiusmodi caeremonias pleraque inde à temporibus Apostolorum, per continuam successionem ad nos usque in Ecclesia perseverasse. His demum retinetur honesta religiosaque disciplina, his fovetur publica tranquillitas, quae saepe rituum externorum aut immutatione, aut innovatione graviter interturbatur.

Q. Quid est Baptismus?

R Esp. Primum maximeque necessarium legis novae Sacramentum, quod semel in aqua confertur, quo spiritualiter renascitur, & peccatorum plenâ remissione perceptâ, in filios Dei adoptatur, haereseque vitae caelestis adscribitur.

Expos. Baptismus est instar Januae, quae Ecclesiam ingreditur. Neque potest aliquis nisi per hanc januam intrare regnum caelorum. Est enim Baptismus primum Infantibus necessarius ad salutem necessitate mediis: Secundò: adultis necessarius est necessitate praecipiti, & mediis si tem in voto, (extra Martyrium) quando scilicet desiderant implere omnia praecipita, adeoque suscipere Baptismum à Deo praecipuum: juxta decretum Christi Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto non potest introire in regnum Dei.*

Plura de Baptismo traduntur supra Tom. 2. de Sacram. Tract. 4. cap. 2. Et alia in Apparatu. V. Baptismus.

Exemplum de virtute Baptismi narratur in vita S. Xaverii *Lib. 4. Cap. 3.* Refertur puellam quamdam viris excessisse, cujus mors summopere parentem affligebat. Hic auditis à Xaverio patris prodigiis, ad sui alioquin benevolè eum invitat, adest opportunè Xaverius intellecta afflictione animi ejus, bene sperare jubet, filiam vivere: dum pater interim anceps haeret, occurrunt famuli, qui filiam à mortuis resuscitatam nuntiant, praegaudio vix suae mentis compos ad locum, in quo mortuam reliquerat, advolat, filiam vivam reperit, illa se ab inferis Xaverii precibus ereptam testatur, quibus aeternum fuerat ob Baptismi defectum addicenda. Prima itaque illa ardentissimis votis Baptismum expetierat: deinde secuta cum patre universa familia, omnes sacro fonte lustrati sunt.

De Baptismi virtute praclarum est exemplum de Constantino Imperatore à lepra per Baptismum sanato, quod refertur in *Breviar. in vita S. Sylvestri 31. Decemb.*

Non licet Catholicis infantes suos baptizandos tradere Ministris Haereticis extra necessitatem: variis prodigiis id sibi displicere Deus ostendit. Refert *Bredembachius Lib. 7. cap. 52. Amstelredami anno 1579.* Catholicam mulierem prolem enixam, cujus maritus Calviniana haeresi erat infectus. Urgebat hic, ut infans in templo Calvinistarum baptizaretur, illa vero à Catholico Sacerdote ut sacro fonte lustraretur, multis precibus instabat. Cum itaque nihil his proficere se cerneret, clam ipsi infantem baptizavit. Facti huius ignarus conflux, puerum desertad Calvinistarum templum: at cum haereticus Minister eum baptizare jam vellet, contigit ut derepentè factus sit mutus. Rei novitate perculsus parens domum regreditur, quid circa infantem

Arde
kin

Theo
logia

D. IV
2.8

tem peregrisset curiosè uxorem rogat. Hæc intrepidè se puerum prius baptizasse confessæ est, & maritus ejurata hæresi cum sancta Matre Romana Ecclesia se reconciliavit.

Exorcismi adhibentur in Baptismo, ad infringendam dæmonis potestatem, si quam forte in baptizandum habeat.

Per Crucis signa in diversis corporis partibus formata significatur primo, per Baptisimum certum animæ characterem imprimi.

II. Ut sensus omnes aperiantur ad Deum & Jesum Christum cognoscendum & amandum.

III. Ut baptizatus non erabescat, publicè fidem ac Catholicam Religionem profiteatur.

IV. Ut sint quasi signa quo baptizatus se suavi jugo Christi subiciat, paratus mortificationem Jesu Christi in corpore suo portare.

V. Ut baptizatus intelligat membra sua Deo consecrata, & facta habitaculum Spiritus sancti.

VI. Denique ut significetur vim omnem baptismatis virtutem suam & efficaciam à Passione & Morte Christi recipere.

Reliquæ vero cæremoniæ adhibentur, ut ejusdem dignitatem, asseminationem, gratias, virtutem, effectusque vari os denotent.

Jacobus de Vitriaco *Lib. 2. vita Maria D'Ognies.* refert, Beatam hanc Virginem vidisse certo tempore, cum puer in quodam prope Nivellas pago ad Ecclesiæ januam baptizaretur, quod dæmon summâ confusione ex infantis corpore egressus sit. Et cum ipsa accurrens puerum de fonte sacro lavaret, visibiliter Spiritum sanctum in animam ejus descendentem, seque cum eo magna Angelorum multitudine circumdeprehendit.

Q. Quid est Confirmatio?

R Esp. Est baptizatis collatum ab Episcopo Sacramentum, in quo per sanctum Christum, & verba sacrosancta confertur gratia, & robur spiritus additur, tum ad firmiter credendum, tum ad nomen Domini, quando sic est opus, liberè constituendum.

Expos. Pro præparatione necessaria ut hoc Sacramentum validè quis suscipiat, requiritur ut prius sit baptizatus: Ut vero dignè, debet esse in statu gratiæ.

Quoad fructum quem confert hoc Sacramentum, hæc doctrina est S. Augustini in *Fulm. 141.* Consignat illis cruce frontem quæ pudoris est sedes, ut constanter & intrepidè nomen Domini confiteantur: impingit & alapam, ut Christianam militiam invicta patientia exercendam & ornandam esse sibi perpetua memoria retineant. Debent autem parentes habere curam ut quando pueri pervenerunt ad annos discretionis Episcopo offerantur.

Miraculum in conservatione Sacri Christum refert Milevianus *Lib. 2. contra Donatistas.* Ampullam Christum per fenestram, ut frangeret, Donatista jactaverant: at non defuit manus angelica, quæ ampullam spiritali subvectione sic deducere ut projecta casum sentire non potuerit, atque ita Deo muniente illæsa inter fixa conleat. *De Confirmationis Doctrina, V. Plura Tom. 2. in Resol. Theol. Tract. 5. cap. 3.*

Q. Quot præcipua de Eucharistiæ doctrina Capita scitu necessaria?

R Esp. Quinque: Primum est ejus Veritas. Alterum est panis & vini in Christi corpus & sanguinem conversio. Tertium, adoratio debita. Quartum,

ejus oblatio: Quintum & postremum, ejusdem Sacramenti sumptio.

Q. Quæ est veritas Sacramenti Eucharistiæ?

R Esp. Nimirum hæc, Christum verum Deum ac hominem verè ac integre in hoc Sacramento contineri, & nobis adesse, ubi Sacerdos ritè ordinatus panem & vinum verbis illis arcanis & à Christo traditis consecravit.

Q. Quæ sit conversio per verba illa, quibus hoc Sacramentum Sacerdos consecrat?

R Esp. Ea, ut per ipsa verba operante Christo panem, & vinum in corpus & sanguinem Domini cum convertantur & transubstantentur, atque ita panis & vinum esse definant in Eucharistiæ.

Q. Quæ Sacramento huic debetur adoratio?

R Esp. Eadem sanè, quæ Christo Domino ac æterno Deo debetur, quippe quem illic præsentem agnoscimus. Ideoque religioso cum corporis, tum animi cultu, ut par est, hoc Sacramentum supplices veneramur.

Q. Quare censetur hoc Sacramentum oblatio?

R Esp. Quia est legis novæ sacrificium, & oblatio munda, cruentis legis Judaicæ sacrificiis incruenta succedens, quæ pro vivis ac defunctis Christi fidelibus in Missa offertur ac celebratur. Unde fit, ut Eucharistiæ non solum à fidei populo sumatur, sed etiam pro peccatis à Sacerdotibus ad Dominicæ passionis ac mortis continuam commemorationem quotidie immoletur, semperque oblata fuerit in Ecclesia Dei.

Q. Quid in Sacramenti hujus sumptione servandum?

R Esp. Quod fides & auctoritas sanctæ Matris Ecclesiæ docet, videlicet, Christiano Laico sat esse, sub una specie panis totum Christum accipere: & ex hac sumptione consequi, ut, qui non indignè accesserit, ingentem Dei gratiam, ac æternam quoque vitam obtineat, qui verus ac integer Sacramenti hujus fructus existit: eoque fit efficacior, quo sæpius sacra & salutaria illa Communio dignè iteratur.

Expos. Hoc divinissimum Sacramentum in veteri Lege præfiguratum erat 1. Per arborem vitæ, *Gen. 2.* 2. Per sacrificium Abelis, *Gen. 4.* 3. Per sacrificium Melchisedech, *Gen. 14.* 4. Per Agnum Paschalem *Exod. 12.* 5. Per manna cælestem: *Exod. 16.* 6. Per panes propositionis, *Levi. 24.* 7. Per panem Eliæ 3. *Reg. 19.* &c.

Institutum est hoc Sacramentum à Christo ad hos fines:

1. In Testimonium infiniti erga nos amoris.
2. Ut repræsentationem & memoriam passionis suæ, ac vitæ nobis relinqueret, præsertim cum nobis, ut in memoriam ejus faceremus, commendavit.
3. Ut per cibum potumque cælestem in vita spiritali confirmaremur.
4. Ut contra assultus dæmonum nobis esset Antidotum.
5. Ut maxima inter se, & homines esset conjunctio.
6. Ut nos ad Fidei, Spei, & Charitatis exercitium invitaret.
7. Ut perpetuum legis novæ esset sacrificium, & perpetuum subsidium.

Quod

Quod auditio frequens Sacri profit ad tentationes dæmonis fugandas, & pœna eam non satis æstimantis frequenti historâ declaratur. Erat vir nobilis, qui pro desiderio quo tenebatur indies Sacrum audiendi, domi suæ Sacerdotem alebat. Is certâ Solemnitatis die, quæ in vicino pago celebrabatur, cum facultate Domini sui ad templum se contulerat istic ad aras facturus. Dominus interim ob negotia quædam eo ipso die intercurrentia moras traxit, & serò admodum ad idem templum properavit, multùm per viam anxius ac timens ut isto die festo Sacro interesse posset. Occurrit properanti villicus quidam, quem rogat, nùm fortè spes esset adhuc Sacrum eo die audiendi, cumque villicus reponeret, spem nullam superesse, cum jam instaret merides omnique Sacerdotes celebrassent. Tanto nobilis cæpit mœnore affici, ut ad commiserationem vicillum moveret, qui temerè nimis hæc ad nobilem locutus est: Quid dabis mihi, inquit, & omne quod hodie Sacrum audiendo recepi meritum, libens in te transcribam, Chlamydem hæc, reponit Nobilis, conditionem suscipit rusticus. Ille chlamydem, hic transfert Sacrificii meritum, utrimque disceditur. Nobilis ad pagum properat, si fortè adhuc Sacro interesse posset: sed, sic præfens spe suâ frustratus est, quod tamen pacatiori, quam ante animo tulit. Domum regreditur, cum ecce in via cum chlamyde sua ex arbore pendulum videt rusticum, temetarium nimis rei Sacre venditorem. Scilicet dolor animi, qui nobilem antea afflixerat, rusticum invasit, eoque perduxit, ut desperans fauces sibi laqueo eliserit.

Quantum verò profit Sacrificium Missæ tam vivis quam defunctis præclare docetur sequenti Exemplo quod refert Bedæ in *Hist. Angl. Lib. 4. cap. 22. & Baron. in Annal.*

Anglus quidam aulicus, caso in acie Rege Elbuino, captus est ab hostibus, & vinculis arcè constrictus in custodia detinebatur. Verùm certâ diei horâ vincula disrupta subito & sponte sua decidebant, quantum vis novis funibus & catenis constringeretur. Omnibus rem tam prodigiosam admirantibus, postea compertum est, captivi fratrem, qui fuit Superior ejusdam Cononibii, solum fuisse quotidie pro fratre suo, quem in prælio defunctum putabat, sacrum celebrare; eamque fuisse causam cur Deus voluerit in illo ostendere virtutem Sacrificii, uti vivorum, ita mortuorum vincula dissolvi. Quæ res ad curanda pro defunctis Sacrificia populum valde excitavit. Intellexerunt enim (inquit Beda) quod Sacrificium salutare ad redemptionem valeret & animæ & corporis sempiternam.

Quantum Amoris debeat excitare hoc Sacramentum Eucharistiæ erga Christum qui se totum in illa nobis tradit, pulchrè declaratur in exemplo uxoris Tygranis, quæ cum viro à Cyro capta, & hic in convivio interrogaretur à Cyro, quid daret pro uxoris redemptione, respondit, me ipsum, & vitam meam. Unde & Tyranes cum uxore à Cyro liberatus, uti fufius deducit *Padagogus Christianus Pag. 173.*

Aliæ quæstiones, quæ spectant ad Eucharistiam, & Missæ Sacrificium contra Hæreticos traduntur suprâ Tom. 1. in Cont. Part. 1. Tract. 2. cap. 5. De praxi devote celebrandi aut communicandi vide infra in fide Med. 5. Pro resolutionibus Theologicis de Eucharistia & Sacrificio Missæ, fuse ille traduntur Tom. 2. Tr. 3. c. 4.

Q. Quid est pœnitentia?

R Esp. Est secunda post naufragium tabula, & necessarium relapsi Sacramentum, in quo remis-

sio peccatorum & à reis petitur, & à Sacerdotibus tribuitur.

Expos. Potestas absolvendi Sacerdotibus concessa probatur ex Joan. cap. 20. *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remisistis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta sunt.* Item ex Tridentino Sess. 14.

Ex D. Ambrosio Lib. 1. de Pœnitentia cap. 1. *Peccatores uti leprosi offerre se debent Sacerdotibus ut Levit. 4. Item Matth. 8. Vade ostende te Sacerdoti & offer manus quod præcepit Moyses in Testimonium illis.* Item Luc. 17. *Ita ostendite vos Sacerdotibus, & factum est dicitur irent, mandati sunt.* Sic & qui lepram animæ id est peccata Sacerdotibus patefaciunt: cum vero dolore, & emendationis proposito, à peccatis emundantur.

Exempla ex S. Scriptura in Novo Testamento de bono pœnitentiæ etiam extra Sacramentum, patent sequentibus, Matthæus Publicanus pœnitens ad Apostolum vocatur, *Matth. 9.*

Petrus post ternam Christi negationem pœnitens Princeps Apostolorum statuitur, *Matth. 26.*

Zachæus Publicanus pœnitens Christum hospitio recipere meretur, *Joan. 21.*

Latro pœnitens de cruce in paradysum migrat, *Luc. 23.*

Maria Magdalena, quæ peccato ferviverat, pœnitens à Chailto benignè excipitur, *Luc. 7.*

Adolecens Prodigus per Pœnitentiâ reverterus, epulo & convivio à Patre recipitur, *Luc. 15.*

Q. Quæ sunt partes & actiones Pœnitentiæ?

R Esp. Tres: Contritio, vel dolor animi peccata sua detestantis, & ad vitam meliorem aspirantis. Confessio, seu peccatorum suorum coram Sacerdote facta explicatio: & Satisfactio denique, seu vindicta punitioque criminum de se ipso sumpta, ad præstandos fructus dignos pœnitentiæ.

Expos. Exemplum doloris animi habemus 2. Reg. 12. *Et dixit David ad Nathan, peccavi Domine. Dixitque Nathan ad David, Dominus quoque transiit peccatum tuum, non morietur.*

S. Gregorius Homil. 34. in Evangelia refert, de quodam Victorino, qui post vitam sat longo tempore perversè in seculo traductam, meliori afflatus spiritu monasterium petiit, in quo orationis, pœnitentiæ, & austeræ vitæ studio ita præluxit Reliquis, ut & divino alloquio ac societate frui fuerit promeritus. Quadam nocte cum in secretiori montis latere Monasterii Abbas cerneret prostratum, tanta derepentè claritas illo in loco visa est, ut tota regionis pars luce candesceret, quo fulgore tonitrus Abbas aufugit. Post horæ spatium reverterus in cubiculum frater à suo Abbate accersitur, de loco rogatur, exponitur visum. Hic se manifestatum videns, & hoc, & vocem pariter de celo dilapsam, sibi omnia oblicitum verum dolorem peccata remissa renunciantem, summo animi gaudio Abbati exposuit.

Confessio requiritur integra, nullo peccato mortali celato cujus conscientia habetur. Seraphinus Rarius in Hortulo Exemplorum, Titulo de Confess. cap. 3. Horrendam refert ejusdam mulieris ob peccatum pudore in Confessione occultatum punitiorem. In Italici civitate (cujus nomen tacet) fuit nobilis fœcunda, pia ac sancta, si externa opera considerasses, & sic ipsa omnes audiebat. Hæc mortua unicam reliquit hæredem filiam,

filiam, quæ pro animæ matris refrigerio in dies multas preces effundebat. Elapsis à morte matris aliquot hebdomadis, cum mane more suo pro matre oraret, accidit ut subito, & inusitato tremore corripetur, & convertens oculos ad ostium cubiculi, unde sibi videbatur strepitum audivisse, horribile visu monstrum & gravissimum scetorem emittens aspexit. Unde cum gravi timore consternata surrexisset à loco orationis, ad cubiculi fenestras citissime cucurrit, ut sese deorsum præcipitaret: verum audita hac voce, sile gradum filia, à Deo confirmata subsistit, quid horrendum istud spectrum vellet audire. Quod voce humana talibus cum ea sermonibus egit. Scito hoc primum filia, me esse infelicem heu, ac maledictam matrem tuam, non obstante vita irreprehensibili, quam semper in præsentia hominum duxi, propter enormia tamen quædam clam à me scæde commissa peccata, ac præ verecundia nunquam in confessione exposita, æternis inferorum flammis adjudicata sum. Quare ne post hæc Deum pro me incassum depreceris, Atque ita factis per varias cubiculi partes saltibus, signisque suæ præsentia quasi ferro candenti impressis, evanuit. Puella damnatione matris admodum afflictæ, confestim se ad Ecclesiam contulit, totamque rem Patri qui per quadragesimam pro concione dicebat, plene enarravit. Et ut utriusque certior eventus fieret, ambo se ad prædictum cubiculum contulere, ac monstri vestigia, simulque scetidum odorem percipere. Quare Pater loco lustrali aqua tincto, filiam consolatus est, quæ illi fecit licentiam publicè, si visum esset, factum denuntiandi.

3. Pars est *Satisfactio*, quæ sita est in adimplenda poenitentia.

Refert Petrus Damiani de Ottone Imperatore, qui Crescentium nobilem quod Pontifici infestus vim & arma intulisset, occidi iussit, cui tamen vitam & salutem spondebat. Quod crimen cum ad pedes S. Romualdi Abbatis prostratus retexisset: satisfactionis & poenæ suæ nomine iussus est nudis pedibus in montem Garganum proficisci, ubi Michaëlis Archangeli memoria propter maxima in eo loco ab ipso accepta beneficia pie frequentatur & colitur. Paruit mandatis Imperator, & per 40. dies solemnibus jejuniis destinatus, horrido, & aspero sæco indutus duro in strato cubavit, aliisque poenitentia operibus corpus afflixit. Interim, in genere, sequens ordo, & modus ritè confitendi præscribitur.

1. Ut quis Deo grates habeat pro servata ad hoc usque tempus vita, dataque facultate se cum Deo reconciliandi.

2. Implorandum auxilium divinum, & gratia Spiritus Sancti ut memor esse quis valeat suorum delictorum.

3. Examen instituitur conscientia circa cogitata, dicta, facta, omnia.

4. Elicitur dolor de peccatis ex amore Dei, vel metu gehennæ à Deo infligendæ.

5. Integra instituitur confessio, specie & numero peccatorum recensitis.

6. Impletur satisfactio. Uti supra de singulis explicatur Tom. 2. in Resol. Theol. Tract. 2. Cap. 2. 4. &c.

Q. Quid est Extrema Unctio?

R. Est Sacramentum, quo ægroti per oleum sacrum & verba Christi in magnis morbi molestius R. P. Arsdæck. Tom. III.

relevantur, ut scilicet ex hoc mundo demigrent, & corpora etiam, si ita expedit, sanitati restituantur.

Expos. De hoc Sacramento clarissimum Testimonium dat Jacobus Apostolus: *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Ecclesie, & orent super eum ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & si in peccatis fuerit, remittentur ei.* Hic recolendum est exemplum quod Joannes Nider Lib. 4. *formicarii* Cap. 11. refert de Ruperto Rege Romanorum, qui hauserat tartaream hanc animo persuasionem, quæ quidam superstitiosè credunt, se post hujusmodi Sacramenti susceptionem omnino è vita migrare oportere. Tandem Juris utriusque periti Doctoris hortatu factum ut salubre adeo corporis & animæ antidotum susceperit. Cum ecce illico se relevari in morbo sentiens exclamavit, revera si hoc Sacramentum scivissem, tantum pro utroque valuisse homine, dudum ipsum avidissimè postulassem. Hinc Princeps convalescens multis post annis Romanum gubernavit Imperium, & tandem feliciter in bonis perseverans operibus vita functus est.

Aliud exemplum nobis dant annuæ litteræ Collegii Lugdunensis Soc. *Jesu* anno 1599. Æger magno febris æstu conflictatus inter contendendum urgente morbo de potestate mentis exierat. Jam de sua salute actum esse, sempiternis se suppliciis apud inferos damnatum clamitabat, nullius orationem auribus admittebat, Confessarius vilò ægri furorè, ad divina præsidia, ubi humana deerant, confugit. Monet domesticos ut Sacrum oleum, quod æger ante mentis excessum postularaverat, ecleriter adferendum curarent. Mira dictu, visqueres, simulatque sacro Oleo inunctus est, mentis sanitatem recepit, ac paulo etiam post corporis valetudinem recuperavit.

Rectè igitur S. Augustinus Serm. 215. de Tempore, *Quoties aliqua infirmitas supervenerit corpus & sanguinem Christi ille, qui ægrotat accipiat, & deinde corpusculum suum unget, ut illud, quod scriptum est, impleatur in eo: infirmatur aliquis? inducat Presbyteros, &c. Videte fratres, quia qui in infirmitate ad Ecclesiam cucurrerit, & corporis sanitatem recipere, & peccatorum indulgentiam merebimur obtinere.* Plura supra Tom. 1. in Controv. Part. 1. Cap. ult. Et in Resolut. Theol. Tract. 4. Cap. 6.

Q. Quid est Ordo?

R. Est Sacramentum, quo Sacerdotibus, aliisque Ministris Ecclesie potestas confertur ad Ecclesiastica munia ritè decenterque obeunda.

Expos. Propter Sacerdotalis Ordinis dignitatem, in vita S. Francisci legimus, eum aliquando dixisse Fratribus, si mihi in platea obvii fierent unà Sacerdos & Angelus, & utriusque mihi exhibenda esset veneratio, Sacerdoti primum, ac deinde Angelo exhiberem: Verè enim Sacerdos Angelum dignitate præcellit. Hinc factum est ut tantæ dignitatis perpetuo memor, seque eà indignum ratus, nunquam Sacerdotio inaugurari voluerit.

Sacros Ordines indignè suscipiens divinitus punitur. *Surius* 3. Septembris refert, de quodam Religioso, qui commisso sacrilegio se ad Ordines cum aliis fratribus suis contulerat, nec præmissâ confessione, aut de delicto verâ contritione conceptâ, sacrum Diaconatus Ordinem indignè susceperat. Vix à templo in hospiti-

hospitium fuerat reversus, dum inter manducandum à mente raptus fremere dentibus ac mirè se collidere cepit, idque per horas non paucas, donec post multas sociorum pro eo quod Deum fufas preces sibi redditus est, ac domum reversus. Eà infestatione liber fuit diebus aliquot, sed à commissio tamen scelere minimè refipiscens, validiori modo à tartareo hoste possidetur, cepitque diebus ac noctibus summà fratrum suorum commiseratione ac labore extruciari, & exarscere cepit ejus brachium dexterum quo facilegium furtum commiserat: quo factum ut Abbati viro aetioris considerationis res suspensa esse ceperit. Subornat ergo quosdam, qui energumenum, dum sibi compos esset, rogarent, num fortè sibi gravioris delicti conficius esset, fore ut Dei misericordiam impetraret. Quid multa? Rubore confusus, commissum à se tacitus palam facit, Deum ut pro se rogent, fratres obsecrat. Nec vanæ preces, etenim Abbatis jussu. jejunia, afflictiones corporis, Sacrificia pro ejus incolumitate indicuntur, quibus citò restitutum pristinae sanitati brachium, & dæmon ab eo fugatus est.

Q. Quid postremò est Matrimonium?

R Esp. Sacramentum quo vir & mulier legitime contrahentes individuum vitæ societatem in cont, gratiâque divinâ donantur, tum ut soboles honestè & Christianè suscipiantur & educetur, tum ut foedæ libidinis & incontinentiæ peccatum evitetur.

Expos. Hæc societas in Scripturis commendatur. *Relinquet homo patrem suum & matrem, & adhaerebit uxori suæ, Gen. 2. Quod Deus conjunxit, homo non separet: Matth. 19. Ii qui Matrimonio juncti sunt præscriptio non ego, sed Dominus, uxorem à viro non discedere... & vir uxorem non dimittat: 1. ad Cor. 7. Exemplum in puella, quæ matrimonii pactum juramento confirmatum violavit, supra datum est de juramento.*

Non decet Matrimonium contra parentum voluntatem inire, quod infaustum esse solet. Apud *Sarrum* 1. Jan. in vita S. Basilii habetur, quomodo Protetii Senatoris filia ab ejus servo per magum decepta, & infano amore correpta, instantè rogabat patrem ut possit jungi Matrimonio cum illo, qui si consentire noluerit pro ea redditurus esset rationem in die judicii. Aut comple, inquit, desiderium, aut brevi me extinctam videbis. Pater, qui filiam hanc Deo consecraverat, meore absorptus, amicorum consiliis iussit fieri quod petebat, ne sibi ipsi exitium adferret. Vade, inquit, misera, mulum lugebis aliquando cum facti penitebit, nec tamen mederi poteris. Inito igitur conjugio, quod celaverat maritus jam fecit palam: observatum est eum nunquam ingredi Ecclesiam, imo nec Christianum esse. Hoc ubi advertit uxor, humi se prosternere suis unguibus se discerpere, vellere capillos, pectus tundere in has voces erumpere: nemo parentibus non obediens saluus umquam fuit: heu me miseram quæ me sponte coneci in hanc sortem ipsâ morte deteriorem.

Optima admonitio parentum Satæ, diligere maritum, regere familiam, gubernare domum, seipsam irreprehensibilem exhibere, *Tobie 10.* Quanto magis illa dilectio in conjugio Christiano exerceri debet.

Narrat Rodericus Sanchez part. 2. Histor. Hisp. cap. 4. Præclarum amoris conjugalis exemplum. Eduar-

us Regis Angliæ primogenitus ad Domini sepulchrum transfretasset, fuissetque in via proditorie à Matro quodam gladio venenato percussus, & medicorum remediis non tam alligaretur, quam alligaretur, tandem in Angliam sine salutis spe reversus est. Eius unaquæ uxor, Regis Hispaniæ Filia, novam & inauditam, sed amore ac pietate plenam, adhibuit medelam: plugas enim mariti toxico infectas, quæ vi veneni elatit non poterant, linguâ indies lingebat. fugebatque humorem & pus venenolum quasi dulcissimum liquorem, Cujus vigore sic omnem veneni materiam extraxit ut integratis vulnere cicatricibus ille plane curatus, illa quoque divino favore servata incolumis evaserit. Alia in Apparatu V. Matrimonium. Et in Resol. 7. beol. de Sacramentis cap. ult.

Q. Estne inter Sacramenta discrimen?

R Esp. Est sanè: Baptismus enim Confirmatio & Ordo semel collata nunquam iterantur, sicuti cetera. Item Baptismus necessario suscipitur ab omnibus, & à relapsis Pœnitentia. Arbitrarium est autem uti reliquis, modò nullum contempnas aut irreverenter sumas, illudve cum sumendi tempus est negligas.

CAPUT V.

De Officiis Justitiæ Christianæ?

Q. Quot sunt officia Justitiæ Christianæ?

R Esp. Hæc duo: Declina à malo sive peccato, & Fac bonum sive officium Justitiæ.

Q. Qui potest homo cavere peccatum, & bonum facere seu præstare justitiam?

R Esp. Non id per se quidem, sed Christi gratiâ ac Spiritu instructus Christianus potest, ac debet, quantum hujus quidem vitæ status admittit, justè vivere, & legem implere.

Q. Quotuplex est peccatum?

R Esp. Duplex: Originale, & Actuale.

Q. Quid est Originale?

R Esp. Quod ab ortu nobis congenitum, per Baptismum in Christo condonatur.

Expos. De Peccato Originali testatur Scriptura ad Rom 5. v. 12. *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit in quo omnes peccaverunt.* Sola excipitur Virgo Deipara, quæ nullo unquam Peccato Originali aut actuali inquinata fuit.

Memorandum est exemplum quod de quodam Brasilio, qui à Peccato Originali, sacro Baptismatis fonte, necdum ablutus è vivis decesserat, quod in vita Patris Josephi Anchetæ, Magni Brasiliæ Apostoli, è Societate Jesu, refert *Sebastianus Boxerarius*. Quidam nomine Didacus jam pridem Christiana Religione suscepta inter Christianos tanquam Christianus diu versatus, in domo Lusitani civis diem suum obierat. Cadaver diu exanimè jacuerat, & sepultura paratum. Elapso duarum horarum spatio mater familias Gratia Roserigia nomine, videt cadaver moveri, & horrore concutitur. Max promptior animo accedit, ut quid rei subit, propius dignoscat. Didacus jam vitæ redditus Dominam rogat, se illo funebri amictu dissolvat, quo effecto P. Josephum Anchetam advocari jubet. Properè accurrunt ad ædes Societatis, & Didacus vitæ restitutus P. Josepho nunciatur. Hic celer advolat, quo vilo Didacus de ani-